

УДК 657:005.921

Криштопа І.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту підприємницької діяльності
Криворізького національного університету

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті подано результати дослідження поглядів економістів на проблему обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління витратами й надано рекомендації щодо її вирішення на вітчизняних промислових підприємствах. Зокрема, обґрунтовано доцільність доповнення форми «Стратегічний звіт» показниками розміру витрат за допоміжними бізнес-процесами, що дасть змогу більш широко охарактеризувати промислове підприємство й окреслити загальні перспективи його функціонування. Крім того, розроблено «Стратегічний звіт про бізнес-процеси підприємства», який надає можливість отримати більш детальну стратегічну інформацію про витрати підприємства за операційними, інвестиційними, інноваційними бізнес-процесами, а також бізнес-процесами післяпродажного обслуговування.

Ключові слова: стратегічне управління, промислове підприємство, витрати, стратегічний звіт про бізнес-процеси підприємства, стратегічний звіт.

Криштопа И.И. УЧЕТНО-ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье представлены результаты исследования взглядов экономистов на проблему учетно-информационного обеспечения стратегического управления затратами и даны рекомендации в части её решения на отечественных промышленных предприятиях. В частности, обоснована целесообразность дополнения формы «Стратегический отчет» показателями размера расходов по вспомогательным бизнес-процессам, что позволит более широко охарактеризовать промышленное предприятие и определить общие перспективы его функционирования. Кроме того, разработан «Стратегический отчет о бизнес-процессах предприятия», который позволяет получить более подробную стратегическую информацию о расходах предприятия по операционным, инвестиционным, инновационным бизнес-процессам, а также бизнес-процессам послепродажного обслуживания.

Ключевые слова: стратегическое управление, промышленное предприятие, затраты, стратегический отчет о бизнес-процессах предприятия, стратегический отчет.

Kryshchtopa I.I. ACCOUNTING AND INFORMATION SUPPORT OF THE STRATEGIC MANAGEMENT OF COSTS OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISE

The article presents results of study of points of views of economists on the problem of accounting and information support of the strategic management of costs of industrial enterprises. Recommendations of solving this question at national industrial enterprises were given as well. In particular, the author grounded reasonability of complementation of form «Strategic Report» with the amount of expenses for ancillary business processes. This proposal will help to characterize the industrial enterprise and to determine the overall prospects for its functioning. In addition, the author developed the «Strategic report on the business processes of the enterprise». The usage of this form will allow to get detailed strategic information about the costs on operation, investment, innovative business processes, and business processes of after-sales service.

Keywords: strategic management, industrial enterprise, costs, strategic report on business-processes of enterprise, strategic report.

Постановка проблеми. Серед найважливіших завдань керівництва вітчизняних промислових підприємств в умовах посилення процесів глобалізації та загострення гіперконкуренції слід відмітити здійснення ефективного стратегічного управління витратами. З огляду на це, особливої актуальності набуває розробка його обліково-інформаційного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У жовтні 2013 р. Комітетом з фінансової звітності введено в дію «Закон про компанії 2006 року (Стратегічний звіт та звіт ради директорів) правила 2013», який на законодавчому рівні закріпив обов'язковість складання інтегрованого річного звіту для підприємств, що функціонують на території Великобританії, та вперше виділив у його складі стратегічний звіт, який може містити показники, відібрані відповідно до потреб підприємства (у тому числі, показники, що характеризують його витрати) [5]. У свою чергу аналіз економічної літератури виявив відсутність будь-яких досліджень, присвячених проблемі обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління витратами промислового підприємства, що пояснюється відносною новизною останнього.

Постановка завдання. Метою статті є розробка форм стратегічної звітності, які дадуть змогу задовольнити інформаційні потреби керівництва промис-

лових підприємств у частині стратегічного управління витратами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи відсутність робіт, присвячених цьому питанню, автором рекомендується узагальнювати інформацію про витрати промислового підприємства в таких формах стратегічної звітності, як «Стратегічний звіт» і «Стратегічний звіт про бізнес-процеси підприємства».

Зокрема, форму «Стратегічний звіт» рекомендується доповнити показниками загального розміру витрат за допоміжними бізнес-процесами. А саме такими, як витрати на таке:

- управління фінансами та обліком,
- управління інформаційними технологіями,
- управління персоналом,
- виконання програм у частині захисту навколишнього середовища,
- управління зовнішніми зв'язками.

На думку автора, надані пропозиції нададуть можливість ширше охарактеризувати промислове підприємство й окреслити загальні перспективи його функціонування.

У свою чергу, форма «Стратегічний звіт про бізнес-процеси підприємства» передбачає висвітлення більш детальної стратегічної інформації про витрати

підприємства. З огляду на це, автором рекомендується узагальнювати її у цій формі звітності за розділами, які міститимуть інформацію за основними бізнес-процесами підприємства. А саме такими:

- «Витрати за інноваційними бізнес-процесами», що висвітлюватиме інформацію в частині їх розміру на вивчення потреб клієнтів і розробку продукту, який дасть змогу їх задовольнити;

- «Витрати за інвестиційними бізнес-процесами», що дозволить оцінити розмір фінансових вкладень і витрати на придбання й створення активів;

- «Витрати за операційними бізнес-процесами», операційними бізнес-процесами, що висвітлюватиме розмір витрат на постачання, виробництво та збут продукції;

- «Витрати за бізнес-процесами післяпродажного обслуговування», що надасть можливість оцінити витрати на гарантійне та ремонтне обслуговування, заміну товару, знищення відходів і напівпродуктів, які супроводжують виробництво тощо.

У свою чергу як елементи зазначених розділів автором рекомендується виділяти такі аспекти:

- фактичні фінансові та нефінансові показники витрат за відповідними бізнес-процесами;

- показники витрат за відповідними бізнес-процесами за умови впровадження стратегії, що рекомендується;

- порівняльний аналіз зазначених показників до та після впровадження обраної стратегії;

- виокремлення можливих причин відхилень негативного характеру (у разі їх наявності);

- пропозиції щодо розробки шляхів подолання виявлених негативних аспектів обраної стратегії в аспекті витрат.

Крім того, враховуючи потребу менеджерів в отриманні як облікової, так і аналітичної інформації в частині витрат промислового підприємства, автором проведено аналіз поглядів вітчизняних і зарубіжних науковців [1, с. 270; 2, с. 96; 3, с. 78; 4, с. 59] на показники, які характеризують витрати, та рекомендовано здійснювати їх узагальнення у такій формі звітності за розділами, зазначеними вище з обмеженням їх кількості до чотирьох у кожній групі, що дасть змогу уникнути перенавантаження його користувачів надмірною інформацією.

До переліку ключових показників витрат за інноваційними бізнес-процесами промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про витрати промислового підприємства», автором зараховано такі (таблиця 1).

Таблиця 1

Перелік ключових показників у частині витрат за інноваційними бізнес-процесами промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про бізнес-процеси промислового підприємства»*

Назва показника	Методика розрахунку показника
Витрати на маркетинг відносно обсягу продаж	(Витрати на маркетинг / обсяг продаж) * 100%
Витрати на управління відносно обсягу продаж	(Витрати на управління / обсяг продаж) * 100%
Витрати на нові продукти відносно обсягу продаж	(Витрати на інновації / обсяг продаж) * 100%
Витрати на управління якістю продукції відносно обсягу продаж	(Витрати на управління якістю / обсяг продаж) * 100%

* Складено автором на підставі таких літературних джерел [1, с. 270; 2, с. 96; 3, с. 78; 4, с. 59]

Зокрема, показник «Витрати на маркетинг відносно обсягу продаж» дасть змогу оцінити розмір вкладень, здійснених у маркетингові заходи та їх ефективність.

Такий показник, як «Витрати на управління відносно обсягу продаж» надає можливість оцінити ефективність вкладень, здійснених у загальну систему управління підприємства.

Відображення у такій формі стратегічної звітності показника «Витрати на нові продукти відносно обсягу продаж» сприятиме достовірній оцінці ефективності вкладень у інноваційну діяльність промислового підприємства.

У свою чергу, такий показник, як «Витрати на управління якістю продукції відносно обсягу продаж» надає можливість визначити ефективність вкладень у якість продукції та оцінити перспективи промислового підприємства в його конкурентній боротьбі на ринку.

Наступним розділом досліджуваної форми стратегічної звітності є «Витрати за інвестиційними бізнес-процесами», у складі якого, крім інформації, отриманої за допомогою інструментів стратегічного обліку, автором рекомендується відображати показник «Рентабельність інвестицій». Цей показник розраховується за такою формулою:

$$PI = (СЧП / САК + СДК) * 100\%, \quad (1)$$

де PI – рентабельність інвестицій,

СЧП – сума чистого прибутку,

САК – сума акціонерного капіталу,

СДК – сума додаткового капіталу [1, с. 78].

Зазначений показник дає змогу топ-менеджменту промислового підприємства оцінити ефективність таких витрат.

Ключовим розділом форми «Стратегічний звіт про бізнес-процеси промислового підприємства», на думку автора, є «Витрати за операційними бізнес-процесами», який поряд з обліковими даними повинен містити такі ключові показники (таблиця 2).

Таблиця 2

Перелік ключових показників у частині витрат за операційними бізнес-процесами промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про бізнес-процеси промислового підприємства»*

Назва показника	Методика розрахунку показника
Маржинальний дохід	Виручка від продажу – змінні витрати на виробництво й реалізацію продукції
Витратовіддача	Прибуток від продажу / собівартість продажу

* Складено автором на підставі таких літературних джерел [1, с. 270; 2, с. 96; 3, с. 78; 4, с. 59]

Такий показник, як «Маржинальний дохід», надає можливість оцінити ефективність витрат на виробництво конкретного виду продукції, оскільки як виручка, так і змінні витрати належать безпосередньо до певного виду продукції.

У свою чергу показник «Витратовіддача» виявляє, скільки прибутку від продажу припадає на 1 грн витрат, що також свідчить про ефективність здійснених підприємством витрат.

Останнім розділом запропонованої форми стратегічної звітності є «Витрати за бізнес-процесами післяпродажного обслуговування», який, крім облікових даних, також має містити аналітичні показники. Зокрема, до них доцільно зарахувати такі (таблиця 3).

Таблиця 3
Перелік ключових показників у частині витрат за бізнес-процесами післяпродажного обслуговування промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про бізнес-процеси промислового підприємства»*

Назва показника	Методика розрахунку показника
Темп зростання витрат на гарантійне та ремонтне обслуговування	Прогнозні витрати на гарантійне та ремонтне обслуговування / витрати на гарантійне та ремонтне обслуговування звітного періоду
Темп зростання витрат на заміну товару	Прогнозні витрати на заміну товару / витрати на заміну товару звітного періоду

* Розроблено автором

Відображення у стратегічній звітності показників, розглянутих у таблиці 3, дасть змогу керівництву промислового підприємства оцінити ефективність заходів у частині забезпечення належної якості продукції в умовах реалізації обраної стратегії.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, ґрунтуючись на результатах проведеного дослідження, автором розроблено форму «Стратегічний звіт про бізнес-процеси підприємства», використання якої у роботі вітчизняних промислових підприємств надасть можливість забезпечити виваженість і обґрун-

тованість відповідних стратегічних управлінських рішень. Крім того, автором доведено доцільність доповнення форми «Стратегічний звіт» даними про витрати за допоміжними бізнес-процесами (зокрема такими, як управління фінансами та обліком, управління інформаційними технологіями, управління персоналом, виконання програм у частині захисту навколишнього середовища, управління зовнішніми зв'язками), що дасть змогу ширше охарактеризувати роботу промислового підприємства й окреслити загальні перспективи його функціонування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятий : [учебник] / Под. ред. В. Я. Позднякова. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 617 с.
2. Анализ финансовой отчетности : [учебник] / Под. ред. М.А. Вахрушиной, Н.С. Пласковой. – М. : Вузовский учебник, 2009. – 367 с.
3. Андрейчиков А.В. Стратегический менеджмент в инновационных организациях. Системный анализ и принятие решений : [учебник] / А.В. Андрейчиков, О.Н. Андрейчикова. – М. : Вузовский учебник: НИЦ Инфра-М, 2013. – 396 с.
4. Басовский Л.Е. Современный стратегический анализ : [учебник] / Л.Е. Басовский. – М. : НИЦ ИНФРА-М, 2013. – 256 с.
5. The Companies Act 2006 (Strategic Report and Directors' Report) Regulations 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/206241/bis-13-889-companies-act-2006-draft-strategic-and-directors-report-regulations-2013.pdf.

УДК 657.421.3

Мазур Н.А.

доктор економічних наук,
завідувач кафедри обліку і аудиту

Подільського державного аграрно-технічного університету

БУХГАЛТЕРСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ТЕОРІЙ: ПЕРЕВАГИ Й СУЧАСНЕ ТРАКТУВАННЯ

У статті визначаються основні проблеми розвитку сучасних облікових концепцій України. Проведено аналіз і порівняльну характеристику методологічних засад бухгалтерських підходів до побудови облікових теорій. Сформульовано принципові підходи до вироблення адаптивних засад теорії бухгалтерського обліку, окреслено шляхи вирішення проблем розвитку сучасних облікових концепцій.

Ключові слова: теорія бухгалтерського обліку, соціологічний (етичний), біхевіористичний, прогнозний, підхід управлінських моделей, підхід інформаційної економіки, еклектичний.

Мазур Н.А. БУХГАЛТЕРСКИЕ ПОДХОДЫ К ПОСТРОЕНИЮ ТЕОРИЙ: ПРЕИМУЩЕСТВА И СОВРЕМЕННАЯ ТРАКТОВКА

В статье определяются основные проблемы развития современных учетных концепций Украины. Проведен анализ и сравнительная характеристика методологических основ бухгалтерских подходов к построению учетных теорий. Сформулированы принципиальные подходы к выработке адаптивных принципов теории бухгалтерского учета, намечены пути решения проблем развития современных учетных концепций.

Ключевые слова: теория бухгалтерского учета, социологический (этический), бихевиористический, прогнозный, подход управленческих моделей, подход информационной экономики, эклектичный.

Mazur N.A. ACCOUNTING APPROACH TO BUILDING THEORIES: ADVANTAGES AND MODERN INTERPRETATION

This paper identifies the main problems of modern accounting concepts Ukraine. The analysis and comparative description of the methodological principles of accounting approaches to construction accounting theories. The principles of adaptive approaches to the development of principles of accounting theory, outlined the solutions to the problems of modern accounting concepts.

Keywords: accounting theory, sociological (ethical) behavioral, prognosis, management approach models the information economy approach, eclectic.

Постановка проблеми. Незважаючи на певні успіхи в розвитку (зокрема принципових засад тієї чи тієї стандартизації) обліку і звітності, існують сер-

йозні проблеми щодо адекватності методологічних основ обліку сучасному стану ринкового середовища й потребам користувачів. Системи бухгалтерського